

TA‘LIMDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR BU NIMA?**Valiyeva Nargiza Athamboyevna**

Qo‘qon universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada ta‘lim jaroyonida foydalaniladigan pedagogik texnologiya atamasiga kengroq ta‘riflar ko‘rsatilgan. O‘qitish uslubi (metodika) va pedagogik texnologiyaning bir-biridan farqli jihati ko‘rsatilgan. Shuningdek, Axborot, pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ochib berilgan. Pedagogik texnologiya va ularning ta‘limda qo‘llanilishiga oid ma‘lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: pedagogik texnologiya, o‘qitish uslubi, metodika, axborot texnologiyalari, ishlab chiqarish texnologiyalari.

Kirish:

Hozirgi vaqtda mamlakatimiz Prezidenti tomonidan ta‘lim sohasiga katta ahamiyat berilib, bir qator qarorlar imzolangan. Qarorlar ijrosini ta‘minlashning negizida, albatta, ma‘lum fanni talabalarga ilg‘or pedagogik texnologiyalardan foydalanib o‘rgatish yotadi. Bundan kelib chiqib, bo‘lajak yosh kadrlarni mukammal tarzda bilim egallashga ko‘makdosh bo‘lgan tajribalarga tayangan holda innovatsion pedagogik texnologiyalardan keng foydalanilgan.

O‘qitish jarayonida o‘quvchilarga shaxs sifatida qaralishi, turli pedagogik texnologiyalar hamda zamonaviy metodlarni qo‘llanilishi ularni mustaqil, erkin fikrlashga, izlanishga, har bir masalaga ijodiy yondashishi, mas‘uliyatini sezish, ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish, tahlil qilish, ilmiy adabiyotlardan unumli foydalanishga, eng asosiysi, o‘qishga, fanga va o‘zi tanlagan kasbiga bo‘lgan qiziqishlarini kuchaytiradi.

Dars o‘tish uchun qaysi texnologiyani tanlab olish o‘quv fani va undagi mavzuning xususiyatlaridan kelib chiqadi.

Asosiy qism. Pedagogik texnologiyaning yuzlab ta‘riflari mavjud, jumladan: “PT-bu o‘qituvchi mahoratiga bog‘liq bo‘lmagan holda pedagogik muvaffaqiyatni kafolatlay oladigan o‘quvchi shaxsini shakllantirish jarayoni loyihasidir” (**V.P.Bespalko**).

“PT - avvaldan rejalashtirilgan natijalarga olib boruvchi va bajarilishi shart bo‘lgan tartibli amallar tizimidir”. (**V.M.Monaxov**).

“PT-o‘quv jarayoniga texnologik yondoshgan holda, oldindan belgilanib olingan maqsad ko‘rsatkichlaridan kelib chiqib, o‘quv jarayonini loyihalashdir”. (**M.V. Klarin**).

“PT-o‘quvchilar harakatlarida aks etgan o‘qitish natijalari orqali ishonchli anglab olinadigan aniqlangan maqsadni ifodalaydi” (**I.Ya. Larnier**).

“PT-bu o‘qituvchi (tarbiyachi)ning o‘qitish (tarbiya) vositalari yordamida o‘quvchi(talaba)larga muayyan sharoitda ta‘sir ko‘rsatishi va bu faoliyat mahsuli sifatida ulardan oldindan belgilangan shaxs sifatlarining intensiv shakllantirish jarayonidir” (**N.Saydahmedov, A.Ochilov**).

“PT-ta‘lim jarayoniga yangicha yondoshuv bo‘lib, pedagogikada ijtimoiy–muxandislik ong ifodasidir. U pedagogik jarayonni texnika imkoniyatlari va inson tafakkuri asosida standart holga solib, uning optimal loyihasini tuzib chiqish bilan bog‘liq ijtimoiy hodisadir” (**B.L. Farberman**).

“PT-bu majmuli fikr yuritish usulini pedagogikaga singdirish, boshqacha qilib aytganda, pedagogik jarayonni muayyan bir majmuga keltirishdir”. (T.Sakomoto).

Pedagogik texnologiya-o‘quvchini o‘qitish, tarbiyalash, shaxsini rivojlantirish masalalari yechimiga qaratilgan va ma‘lum ketma-ketlik asosida amalga oshiriladigan pedagogik-psixologik usullar, uslublar majmuidir.

Pedagogik texnologiya - insonga oldindan belgilangan maqsad bo‘yicha ta‘lim-tarbiyaviy ta‘sir o‘tkazish faoliyatidir. Lekin, pedagogik texnologiya bilan o‘qitish uslubi (metodika)ni farqlash joizdir.

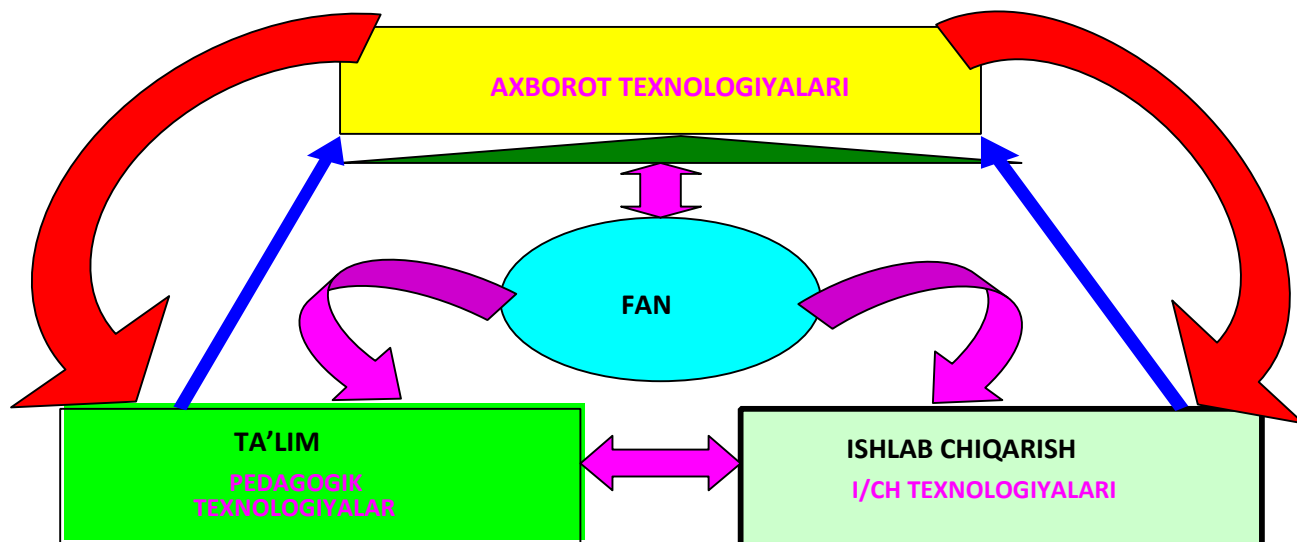
O‘qitish uslubi (metodika) – ma‘lum o‘quv fanini o‘qitish hamda tarbiyaviy ishlar qonuniyatlarini tadbiiq qilishga qaratilgandir.

Hozirgi vaqtda pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalarning rivojlanishi hamda takomillashib borishi bevosita axborot texnologiyalari zaminida amalga oshadi.

Hozirgi vaqtda pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalarning rivojlanishi hamda takomillashib borishi bevosita axborot texnologiyalari zaminida amalga oshadi.

Axborot, pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik

“Ta‘lim to‘g‘risidagi qonun”ning kadrlar tayyorlash haqida belgilangan asosiy vazifalardan biri fan, ta‘lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirishdan iboratdir. Ushbu masala yechimida axborot, pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalari o‘rtasida o‘zaro bog‘liqlik, muvofiqlik, bir-birini to‘ldiruvchanlik bo‘lishi talab etiladi. Hozirgi kunda har bir pedagog yoki ishlab chiqarish xodimi axborot kommunikatsiya texnologiyalari va texnik tizimlari majmuini puxta bilishi taqoza etilmoqda. Shu bilan bir qatorda pedagog ishlab chiqarishning faol ishtirokchisi, ishlab chiqarish mutaxassisi ham o‘z navbatida pedagog vazifasini bajarishi lozim.

1-Rasm.

Axborot, ta‘lim va ishlab chiqarish texnologiyalari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘lanish

Shuningdek, fan rivoji oliy o‘quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot institutlaridagi olimlarning faoliyatiga, ishlab chiqarish bilan hamkorligiga, fan yutuqlarini ishlab chiqarishga joriy etilishiga bog‘liqdir.

Ta’lim muassasalarida innovatsion pedagogik texnologiyalar va o’qitishning zamonaviy texnik vositalarini qo’llanilishi kadrlar sifatiga salmoqli ta’sir ko’rsatadi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni rivojlanishi esa bevosita axborot texnologiyalari rivojiga, ulardan ta’lim beruvchilar va oluvchilarning foydalana bilish darajasiga bog’liqdir. Demak, pedagogik texnologiyalarni rivoji kadrlar tayyorlash sifatiga, kadrlar sifati esa ishlab chiqarish texnologiyalarini takomillashuviga ta’sir ko’rsatadi. Shu sababli, pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalari bir-biri bilan uzviy bog’liq holda, axborot texnologiyalari rivoji asosida takomillashib borishi, shuningdek axborotlar makoni ta’lim va ishlab chiqarish ma’lumotlari bilan boyitilib borilishi zarurdir. Yuqorida fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasi hamda axborot, pedagogik va ishlab chiqarish texnologiyalari o’rtasidagi bog’liqlik sxematik ravishda keltirilgan

Xulosa. Dars o’tish jarayonida oddiylikdan qochgan holda, talaba xotirasini shakllantirish, mantiq, tasavvur, fikrlay olishini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. Chunki, talabalarning ijodiy fikrlashini shakllantirish shaxsiy sifatlaridagi notekisliklarni, nuqsonlarini bartaraf qilishga yordam beradi. Ularda erkin fikrlash kamol topadi. Natijada talabalar o’tiladigan mavzuni oz bo’lsa-da, muhokama qilishda faol, pedagog qaysi darsni o’tishdan qat’iy nazar, hech qanday keraksiz, ortiqcha narsalarga to’xtalmay, har bir mavzuni aniq ravshan, lo’nda tushuntirishi lozim. Dars ta’lim jarayonini tashkil qilishga to’g’ri, yangicha munosabat kerak. Dars o’tish davomida pedagog shunday usullardan foydalanish kerakki, talabalar o’zlarini shaxs sifatida his qilishsin. Pedagogik texnologiya va ularning ta’limda qo’llanilishiga oid ma’lumotlar talabalarni bilimli va yetuk malakaga ega bo’lishlarini ta’minlaydi.

Demak, nazariyani o’quv amaliyoti bilan bog’lash zaruriyatini va ta’lim texnologiyalarining nazariy asoslarini o’rganish zamonaviy ta’lim texnologiyalarni aniqlab beradigan qator holatlarni belgilashga imkon berdi, bular quyidagilar:

- a) zamonaviylik ta’lim amaliyotiga ilmiy asoslangan va tajriba-sinovda tekshirilgan, tasdiqlangan didaktikaga oid yangiliklar, tartib- qoidalarni joriy etish majburiyiligi taqozo etadi;
- b) o’quv jarayonini maqbullashtirish;
- c) ilmiylik ta’limda yangi vositalar, faol usullar, didaktik materiallarni, tashkiliy masalalarning yangi yechimlarini qo’llashni taqozo etadi;
- d) o’quvchi va ‘edagog-o’qituvchining dasturli faoliyati o’quv jarayonidan jamiki ortiq harakatlarni yo’qotishga, yuqori hamjihatlikni ta’minlashga, kerakli natijalarni qo’lga kiritishga intilishni talab etadi;
- e) ta’limni faollashtiruvchi axborot texnologiyasi va texnik vositalardan foydalanish samarasini belgilaydigan didaktik materiallardan keng foydalanish zamonaviy ‘edagogik texnologiyalarning eng asosiy belgilaridan biridir;
- f) o’quv jarayoni uchun moddiy-texnik bazaning maqsadga muvofiqligi ‘edagogik texnologiyalarning navbatdagi belgisidir;
- g) o’quv-tarbiyaviy jarayon natijalarini sifatli baholash ‘edagogik texnologiyaning o’z oldiga qo’ygan natijaviy maqsadidir.

Xulosa shuki, ta’lim texnologiyalari o’zining pedagogika va boshqa fanlar yutuqlari bilan bog’liq xususiy nazariyasiga ega; u birinchi navbatda, o’quv-tarbiyaviy jarayonni ilmiy asosda qurishga yo’naltirilgan, ikkinchidan, o’qitishning axborotli vositalaridan va didaktik

materiallardan, faol usullaridan keng foydalanishga asoslangan pedagog-o‘qituvchi va o‘quvchilarning birgalikdagi samarali faoliyatiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O.D.Raximov, O.M.Turg’unov, Q.O.Mustafaev, H.J.Ro‘ziev Zamonaviy ta’lim texnologiyalari /Toshkent, “Fan va texnologiya nashriyoti”, 2013y., 200bet.
2. Nargiza, V. (2023). TARBIYA JARAYONIDA OILA MAHALLA HAMDA TA’LIM MUASSASALARINING O‘ZARO HAMKORLIGI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 637-639.
3. Valiyeva, N. (2023). BOSHLANG ‘ICH SINFLARDA MATEMATIKA DARSLARIDA SHARQ ALLOMALARINING ASARLARIDAN FOYDALANISH. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 549-550.
4. Raxmatovna, J. R. A., & Athamboyeovna, V. N. (2023). BOSHLANG‘ICH SINFLARDA INTEGRATSIYALASHGAN DARS BERISHNING ZAMONAVIY METODLARI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 651-652.
5. Dilnura, M., & Nargiza, V. (2023). BUYUK AJDODLARIMIZ MEROSI TARBIYADA KO‘MAKCHI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 562-563.
6. Mirzaliyevna, S. Z. (2023). BOSHLANG ‘ICH SINFLARDA MULTIMEDIALAR ASOSIDA DARSLARNI TASHKIL ETISH. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 519-521.
7. Mirzaliyevna, S. Z., & Mashhura, X. (2023). PEDAGOGIK TEXNALOGIYALARNING VAZIFALARI VA MAQSADI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 687-689.
8. Mirzaliyevna, S. Z. (2023). BOSHLANG ‘ICH SINFLARDA TASVIRIY SAN‘ATNI O ‘QITISHDA PEDAGOGIK MAHORATNING O ‘RNI. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 865-867.
9. Asilova, S. X. (2023). O ‘QOVCHILARNI KASB-HUNARGA YO ‘NALTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MEXANIZIMLARI.
10. Olimov, S. S. (2023). BOSHQARUV MUAMMOSINI O‘RGANISHNING ZAMONAVIY TALABLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(12), 245–248. Retrieved from
11. Madinabonu Shuxratjon qizi, & Esonaliyeva Guluzra Komiljonova. (2023). INSON QADRI VA BARKAMOL AVLOD SHAKLLANISHIDA PEDAGOGIKANING O‘RNI. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1(1), 788–789. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.717>
12. Komiljonova, G. N. qizi. (2023). FANLARARO BOG‘LANISH ASOSIDA BOSHLANG‘ICH TA‘LIMNI AMALGA OSHIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 2(12), 198–201. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/5505>
13. Diyoraxon, S., & Komiljonova, G. (2023). BOSHLANG ‘ICH TA‘LIMDA CHET EL O ‘QOVCHILARINI BAHOLASH MEZONI VA SAMARALI TAQDIRLASH. QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 783-785.
14. Исақова Замирахон, Абдуллахўжаев Адхамхўжа. (2023). ИСҲОҚХОН ТўРА ИБРАТ – МИЛЛИЙ ТАФАККУР МЕЪМОРИ. IQRO INDEXING, 1(1), 41-71.

15. ST Davlatova, FS qizi Abdullayeva BOLALARNING MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYASIGA OID OTA-ONALARNING QARASHLARI Educational Research in Universal Sciences 2 (16), 819-823
16. Abduraxmonova, N. A. qizi. (2023). BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING IJODIY FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. Educational Research in Universal Sciences, 2(12), 208–211.
17. Xursanov, O. (2023). TALABALARNI HAMKORLIK TEXNOLOGIYASI ASOSIDA O'QUV - MA'NAVIY MOSLASHUVCHANLIK IMKONIYATLARINI OSHIRISH TEXNOLOGIYASI (1 - KURS TALABALARI MISOLIDA). Educational Research in Universal Sciences, 2(12), 264–269.
18. Raximjonovna, U. N. (2023). O 'SMIR YOSHIDAGI O 'QUVCHILARDA "TARBIYA" FANINI O 'QITISH ORQALI MUSTAQIL FIKRLASHGA O 'RGATISH. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(6), 232-237.
19. Ganiyeva, Muborak. "Тарихий-маданий туризм ва уни ривожлантириш истиқболлари." *Архив научных исследований* (2020).
  - a. Ganiyeva, M. (2020). Тарихий-маданий туризм ва уни ривожлантириш истиқболлари. *Архив научных исследований*.
20. Ganiyeva, Muborak. "Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқини ўрганиш бўйича илмий-оммабоп рисола." *Архив научных исследований* (2019).
  - a. Ganiyeva, M. (2019). Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқини ўрганиш бўйича илмий-оммабоп рисола. *Архив научных исследований*.
21. Ganiyeva, Muborak. "Использование педагогических и информационных приёмов в обучении предмета «Обществоведение»." *Архив научных исследований* (2020).
  - a. Ganiyeva, M. (2020). Использование педагогических и информационных приёмов в обучении предмета «Обществоведение». *Архив научных исследований*.
22. Toxirjon, U. (2024). PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIRNI O'RGANISH. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 22-27.
23. Toxirjon, U. (2024). BOSHLANGICH SINFLARDA O 'QISHNI YETKAZIB OLIHGA QIYNALAYOTGAN O 'QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 9-13.
24. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O 'QISH SAVODXONLIGINI O 'RGANISH (PIRLS). Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 14-17.